

Landelijk Platform GGZ

LPGGz

Mensen ervaren de uitvoering van dwangmaatregelen als negatief en vaak traumatisch. Het gebruik van vrijheidsbeperkende interventies in de Nederlandse GGz, zoals dwangopnames, fixatie en separatie, staat al lang ter discussie. Van de overheid verwachten wij veel van haar belofte dat de nieuwe wet meer gericht is op het voorkómen van verplichte zorg en het kiezen voor minder dwang.

Het Landelijk Platform GGZ staat positief tegenover een aantal uitgangspunten van de Wet Verplichte GGz. De rechter besluit welke vorm van dwang mag worden toegepast, cliënten kunnen thuis worden behandeld en familie is na 20 jaar BOPZ weer in beeld (zie position paper van Ypsilon).

We plaatsen bij belangrijke onderdelen van het wetsvoorstel echter kritische kanttekeningen. We maken ons vooral zorgen om de gebrekkige rechtspositie van de cliënt. De wetgever heeft de verantwoordelijkheid om een goede balans te vinden tussen de bescherming van de rechten van het individu enerzijds en de bescherming van de samenleving anderzijds. **Door de recente ontwikkelingen zoals het incident rondom Bart van U. en het mede daardoor aangewakkerde debat rondom ‘verwarde mensen’, is het accent van dit wetsvoorstel in de loop der tijd verschoven naar de bescherming van de maatschappij, ten koste van het individu.**

Ook op andere punten in de wet zien we de gebrekkige rechtsbescherming van de cliënt terug. Het criterium ‘schade’ is bijvoorbeeld veranderd naar ‘ernstig nadeel’ waardoor er een uitbreiding lijkt te ontstaan. Op het gebied van privacy zien we weinig waarborgen terug in de wet. Een landelijk systeem waarin ketenpartners informatie uit kunnen wisselen kan als gevolg hebben dat zeer privacygevoelige informatie open en bloot komt te liggen.

De onevenwichtigheid van het wetsvoorstel zien we vooral terug in de voorgestelde observatiemaatregel. De observatiemaatregel in de Wvvgz vormt een ernstige inbreuk op het fundamentele recht op vrijheid en zelfbeschikking. Op basis van een niet objectiveerbaar criterium (‘ernstig vermoeden’), wordt willekeurige detentie in de hand gewerkt. Daarmee lijkt de Wvvgz in strijd met internationale verdragen, waaronder het onlangs geratificeerd VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking. Het ontnemen van vrijheid is discriminerend en stigmatiserend als dat op basis van ziekte, handicap of psychosociale beperking gebeurt. Uit onderzoek van Planije & van Hoof blijkt bovendien dat bij maar liefst 50% van de mensen die door de politie aangemerkt worden als een overlastgevend verward persoon (E33), bij nadere beschouwing geen sprake te zijn van ‘verwardheid’. Aangezien in eerste instantie regelmatig een onjuiste inschatting wordt gemaakt is de verwachting dat een grote groep mensen onterecht zal worden opgesloten. Als maatregelen worden gestapeld (observatiemaatregel en crisismaatregel) kan iemand 10 dagen van zijn vrijheid ontnomen worden zonder rechtelijke toetsing. Dit is in strijd met internationale verdragen.

Ook in de praktijk zal deze maatregel geen oplossing bieden voor de maatschappelijke problemen. Iemand 3 dagen opsluiten en tegen zijn zin observeren zal geen betrouwbare informatie opleveren. Bovendien wordt het vertrouwen in de hulpverlening ernstig beschadigd. De maatregel werkt dus contraproductief. Veel psychiatrische patiënten en ‘zorgwekkende zorgmijders’ die in eerste instantie alle hulp afwijzen zijn met bemoeizorg wel degelijk te motiveren tot behandeling. Door mensen met een observatiemaatregel gedwongen te laten opnemen wordt hun vertrouwen in de hulpverlening onnodig op het spel gezet en maak je op de lange termijn het probleem groter.

Het grootste probleem is dat nog geen enkele gemeente een sluitende aanpak heeft om tijdige toegang tot zorg en hulp te garanderen voor mensen met verward gedrag. Onze cliënten en familieleden geven aan dat hun hulpvraag meerdere keren niet gehoord wordt. Als een cliënt een ernstige terugval heeft, wordt dit niet gezien omdat er onvoldoende wijkteams en ambulante teams zijn. Verzekeraars en gemeenten hebben niet geïnvesteerd in de opbouw van ambulante teams en wijkteams. De hulp in een crisissituatie komt te laat op gang en de wachtlijstproblematiek is nog niet opgelost. Het is niet rechtvaardig om een verruiming van dwangzorg in te voeren terwijl de problemen rondom de vrijwillige zorg niet adequaat worden aangepakt. Zet in op het goed organiseren van de vrijwillige zorg. Sluit aan bij de aanbevelingen van het aanjaagteam verwarde personen. Maak meer vaart met de uitvoering!

Een oplossing voor de Wvvgz is om bij de crisismaatregel het begrip “onmiddellijk dreigend ernstig nadeel” beter te duiden zodat het niet conflicteert met “dermate ernstig dat de procedure voor zorgmachtiging niet kan worden afgewacht” (artikel 7.1). Hierdoor kunnen mensen die binnen afzienbare periode zorg nodig hebben dit ook via een crisismaatregel ontvangen.